

OTEITZA'TAR GORKA

Begietan garra, eskuetan espiritu-zigorra, gorputz guzian egonezin kiskalgarri bat: au dena ta geiagorik ere ba-du Oteitzak itz egitean. Oteitza ez da bere baitan daramakienarentzat bi-zi, orain ez duen, eta agian, inoiz izango ez duen zerbaitentzat baino: "Ni, palta zaidana naiz" esango digu berak. Oteitzak ez du ezpainez itz egiten, gorputzez ta arima osoz baizik; beragan ezpiñek ainbat esanbear dute bere keiñu ta arpegiak. Bere gizatasuna dena geldiezin ta urduria da.

... ta Oteitza euskalduna dugu. Oteitza'tar Gorka'k Orio'ko kai-ertzean, 1908'an ekin zion bere erio-bizitzari, beretzat bizitza erio-gudaketa bat baita. Baina Oteitza'ri, bere lenen galtzak beizn laister, txikitu zitzaion jaioterria, ta bereala utzi zuen Orio atzera. Le-karotz'en egin zizkigun bere Batxilleratuko ikas-taldiak, ta geroxeago Madrillen dugu gaztea, Me-dikutza ikasteko asmoarekin-edo.

Baina udazkeneko goiz batean, Unibersi-dadera doala, ara zer irakurtzen duen egunerokoan: "21'an jaiotakoek ez dute egikortasunik izango". Ta Oteitzak bere kolkorako: "Ez, e? Ikusiko diagu,

ba, norainoko arrazoa dekan..." Bertan bera Medikutza zokoratu, Capuz'en eskultura-ikastola laga, ta BERE bideari jarraitzeko asmoa artzen du. Zertarako zituen berak Medikutza ta Capuz'ek egiñarazten zizkion eskaiolazko iruditxo "apain" aiek? Oteitza'k etzuen irudirik bear, Oteitza'k metafisika bear zuen, irudiaren barne-izatea.

"Buru baten aurrean, gonbazioz, onela galdetzen nion nere buruari: Zertan zetzak buru onen garrantzia? Nandik zetorkiok oni bere"zer" berezi ta ajolatsu ori? Zergatik dik buru onek balio apartekorik? Buru ura noren irudi zan gutxi ajola neri, nik bere zergatia jakin nai nuen."

Baiña gaztearen galdera auentzat etzuen iñork erantzunik izan. Billaketa amaigabea gure mutillarena. Oteitza gudari izan da beti: bere buruarekin ta bereziki palta zailonarekin gudari. Gizonari "orainak" ezartzen dion kontenta-eziña, Oteitza'gan zama ezinastindua ta indar bultzatzailea da.

Donosti'ko gipuzkoar ertilarien Biurterokoan (Bienal) -bi urteetan gainera, 1931 eta 1933'an- leenen sariak irabazten ditu. Urrengo urtean, 1934'an, erakusketa bat irikitzen du; eta 1935'an aberria utzirik, urruti-minari erantzunez, Argentina'ra doa. Garai au da Oteitza'ren estualditsuen. Lanean gogor jarduten da ta urte berean beste erakusaldi bat egiten du. Gerorxeago, baita Chile'ko Santiago'n ere; baiña bere barneak ez dio bizitzak nai luken atsedenek opa. Gizon onek ote-arantzaz ta txingarrez beterik daramaki bere arima. "Enbil" du bigarren abizena, ta "alderdi goibela" adierazi nai omen du, ta Oteitza'k errailetan ditu iñoiz elburura elduezinaren biotz-erre ta tristura eragilleak.

1941'an Buenos Aires'ko "Escuela Nacional de Cerámica" ikastetxean irakasle aurkitzen dugu. E'en ere ez du, ordea, irauten, eta 42'an Colombia'n da, Gobernuak deituta, bertako zeramika-ikastola eratzen. Urte auetan estetika-teoria berri bat sortzen ari da. Emen, Colombia'n aurkitu dituen ta bere baitan jaio direnak, 1952'an liburuxka batean emango dizkigu: "Interpretación estética de la estatuaria megalítica americana."

Oteitza'k ez du giza-aurpegirik nai: axalkeriak gogaiturik dauka; giza-muiña ta benetako izatea bear ditu. Eskulturagille onek, bere "irudien" bidez, gizonon metafisika eman nai digu. Oteitza'ren "irudiek" giza erio-larritasuna-gandik igeska goazenon babesleku izan nai dute. Gizonon izaki-muiña eriotza-bildur gorri ori da, ta gure illezkortasun-leiari erantzun itxaropen-tsu bat emango dien zerbait aurkitu nai du Oteitza'k bere irudietan.

Oteitza'ren lana ez dago orainarteko estetika-teoriaz epaitzerik, bereak beste jomuga baitu. Bestela zera esan dezaioke kritikariari: "irudiak? Aurpegi negarti edo muxu irripartsuak bear ditut? Uadi, ospa emendik, ez duk ori nere eginkizuna. Ortarako ba-duk erretzatugillea, oa beragana."

1944'an idazten du bere "Amerika'ko er-tilariari eskutitza" famatua. Bereala Bogotá, Quito, Trujillo, t.a. urietako unibersidadeetan bere ausnarketaz idoro dituen ideak zabaltzen da-bilkigu gure euskaldun kezkatia. Ta 1948'an Buenos Aires'ko kaleetan topa dezakegu berriro. Azkenik, urte berean itzultzen da Euskalerrira.

Donosti'an Felipe IV'ri eraiki bear zio-ten monumenturako berak eramaten norgeiagoketa. 1951'an Milano'ko Irurterokoan oorezko diploma ematen diote eta Arantzazu'ko irudi-lana osatzeko txapelketa ere irabazten du. London'en, 1953'an, Politika-Giltzapetu Ezezagunaren oroigarria jasotzeko, Espaini'koetatik bera da aukeratzen duten bakarra. Urrengo urtean Espaini'ko Arkitetura Sariaz goraltzen dute gure oriotarra. 1957'an ematen diote eskulturagilleen Nobel Saria deitu dezakeguna: Sao Paulo'ko Biurterokoan Leenen Saria. Berrogeitairu errietakoekin burruka bizian berak irabazi du. Iparamerika, England, Frantzia... denok euskaldun onen aurrean makurtu bearrean aurkitu dira.

Oteitza'k jaiotzatik eriotzaraiño ekiñaldia du, ez dio bere lanari "amenik" ezartzen. Orain illabete batzuek, beste sariketa bat Euskal-erri'ratu digu ia. Montevideo'n, Batlle Ordóñez Lendakariaren omenez monumendu bat jasotzera doaz,

ta 73 saio-lanetatik iru aukeratu dituzte, ta Oteitza'rena dugu auetako bat. Datorren Otsaillean jakingo dugu azken erabakia.

Gure txaloenik beroenak merezi ditu euskal-bikaintasuna ta izen-ona munquan-zear barreiatzen dabillen benetako gizandi onek.

• • •

Euskaldun artean euskal-seme au ezagutaraztearren, galdera batzu aurkeztu dizkiogu, ta berak biotz onez ta berealaxe erantzun dizkizu. Or daukazu dena.

Ba-dira irakurleen artean astunkeririk ezin irentsi dutenak; auk erditik aurrera asi ditezela. Irakurle guzior izenean, eskerrikasko Oteitza Jaunari.

Intxausti'tar Joseba An. ofm.

- Arantzazu'koa -

